

Mysteriëscholen

– Ali Ritsema

In de brochure *Madame Blavatsky over de studie van Theosofie* (ook wel de Bowen brochure genoemd) wordt gesteld dat *De Geheime Leer (GL)* een middel is om het denkvermogen te oefenen en te ontwikkelen op een wijze zoals nog nooit door andere studies is ontwikkeld. Dit geldt vooral voor de Stanzas van Dzyan, die de kern vormen van de *GL*. In een voetnoot in de Inleiding van de *GL* wordt gesteld dat Dzyan verwijst naar het 'jezelf hervormen door meditatie en kennis, een tweede innerlijke geboorte'.

Dzyan of Ch'an is ook de algemene term voor de esoterische scholen en hun literatuur. Dit impliceert dat esoterische scholen en wat er geleerd werd, bedoeld waren om jezelf te hervormen, te transformeren.

Ali Ritsema is oud-voorzitter van de T.V.N. en mede-directeur van de European School of Theosophy.

Het woord 'esoterie' wordt in het woordenboek, met een verwijzing naar het Griekse woord *esoterikos*, niet alleen uitgelegd als "naar binnen" maar geeft ook aan "voor ingewijden".

Volgens het Theosofisch Woordenboek (*Theosophical Glossary*) wordt met 'esoterisch' bedoeld: verborgen, geheim. En met "ingewijden" worden bedoeld degenen die ingewijd waren in de mystieke kennis, die door de hiërofanen (=ingewijde priesters of vertolkers) van de mysteriën, ook wel adepten genoemd, onderwezen werden.

Vervolgens wordt eraan toegevoegd dat er, ondanks het verstrijken van eeuwen, nog steeds mensen te vinden zijn die zich hiermee bezig houden.

Als je kijkt naar de betekenis van het woord esoterie, zijnde 'geheim', zou je de *GL* van Blavatsky ook *De Esoterische Leer* kunnen noemen.

Blavatsky heeft het in de Inleiding van *De Geheime Leer* dan ook over de Esoterische Filosofie.

Zij stelt dat de ware filosoof, degene die verlangt naar wijsheid en daarom de Esoterische Filosofie bestudeert, persoonlijkheden, dogmatische ge-

loofsvormen en speciale godsdiensten geheel en al loslaat. Sterker nog, er wordt gesteld dat de Esoterische Filosofie alle godsdiensten verzoent, ze ontdoet van hun uiterlijke kant en aan-toont dat de wortel van elk ervan dezelfde is als die van elke andere grote godsdienst.

Esoterische scholen zijn er altijd geweest, al worden ze meestal mysterie-scholen genoemd.

Laten we deze keer eens kijken wat esoterische – of mysteriescholen zijn en waarom ze er altijd geweest zijn.

Wat wel *De Geheime Leer*, deel 3 (*GL 3*) genoemd wordt, door de TVN uitgegeven onder de titel *Esoterische Opstellen en Instructies* gaat, voor een gedeelte althans, over de mysteriescholen. We vinden in Afdeling XXIII, een verhaal over ‘De Oorsprong van de Mystериën’.

Ik heb aangegeven wat bedoeld wordt met het woord esoterisch.

Wat dan wordt bedoeld met het woord ‘mysterie’?

Volgens the *Theosophical Glossary* komt het woord ‘mysterie’ van het Griekse woord *muô*, ‘to close the mouth’, in het Nederlands ‘de mond sluiten’.

Dit heeft alles te maken met de kleine en grote mysteriën en daarmee worden de mysteriën voor profanen en ingewijden bedoeld.

Mysteriën zijn altijd diep religieus van aard geweest, met hoge morele en ethische opvattingen. De mysteriën werden aan de oningewijden getoond door middel van wat we toneel-voor-stellingen zouden kunnen noemen. De mysteriën van de cosmos en de natuur,

de relatie tussen geest en lichaam van de mens, de processen van zuivering enz. werden door de priesters en neofieten als personen uitgebeeld of als goden en godinnen.

In de mysteriescholen werd vooral gebruik gemaakt van symbolen en elk symbool had een verborgen betekenis. Die verborgen betekenis werd alleen gegeven aan kandidaten voor inwijding. Men ging ervan uit dat de mysteriën niet aan iedereen ontsluitd moesten of konden worden en dat het nodig was de wijsheid / hogere kennis die besloten lag in de woorden die gesproken werden, in een mysterie te verbergen.

Altijd werd er in raadselen gesproken en voor deze (om zo te zeggen) geheimzinnigdoenerij van mystici, bestond een reden van bestaan.

Het was voor een grote meerderheid van schrijvers van allegorieën en voor de oude wijsgeren een heilige plicht om nooit en te nimmer de plechtige geheimen, die aan hen waren toevertrouwd in de heilige plaatsen, te openbaren; on-ingewijde critici werden zodoende op een dwaalspoor gebracht.

De belangrijkste leringen werden alleen onderwezen aan personen die de plicht tot geheimhouding hadden; vandaar ‘mysteriescholen’, *muô* – mond houden. Van de mystica Hildegard von Bingen wordt bijvoorbeeld gezegd dat zij de dingen op een verzwegen manier kon zeggen; maar dit terzijde.

Er waren kleine en grote mysteriën. De volgelingen van de kleine mysteriën worden *mystae* (gesluitden) genoemd omdat zij de dingen alleen maar door een nevel, een mist mochten waarnemen, als het ware met gesloten ogen, terwijl de ingewijden of ‘zieners’ van

de grote mysteriën ‘epoptae’ werden genoemd (zij die de dingen ongesluisd zien).

Er wordt gezegd (*GL* 3, p. 291) dat er ‘in den beginne’ geen mysteriën bestonden.

Kennis, dat wat wij nu aanduiden als hogere kennis (Vidya, wat verwijst naar occulte wetenschap, innerlijke kennis) was algemeen eigendom en heerste alom tijdens het gouden tijdperk (Satya yuga), toen de aarde minder stoffelijk, meer etherisch was dan nu.

De mensen hadden in die dagen van zaligheid en reinheid nog geen weet van wat slecht is, want hun natuur, hun aard, was meer goddelijk dan menselijk.

Toen de mensheid in aantal toenam en er een verbinding was gevormd tussen de geestelijke en stoffelijke kant van de mens, bleek de zwakheid van de geïncarneerde geest, want in de meeste gevallen moest de geestelijke kant het onderspit delven van de stoffelijke kant.

In de *GL* wordt aangegeven dat er een bijzondere vermenging van lichaam en geest plaatsvindt. Hier komt ik later op terug.

Excessen ontstonden en bijgelovigheid. Egoïsme, zelfzucht werd geboren uit begeerten en hartstochten die tot dan toe onbekend waren en er werd maar al te vaak misbruik gemaakt van de kennis en de macht die behoorde bij de geestelijke kant, totdat het tenslotte nodig werd het aantal van hen die wisten te beperken.

Zo ontstond inwijding. De inwijding betrof in die tijd inwijding in de wetenschap der wetenschappen, de hogere occulte kennis. Werkelijke inwijding, zo wordt gesteld, heeft niets

te maken met dogma of tucht, heeft geen streng omschreven ritueel, maar heeft te maken met vidya, de kennis van de werkelijke Werkelijkheid waarover de mensen beschikten in het satya tijdperk, de gouden eeuw.

Satya staat voor dat wat Waar is, onvergankelijk, dat wat Werkelijk is. (Daarom is deze term ook opgenomen in het zegel van de Theosofische Vereniging en daar mogen we dan ook wel goed over nadenken!)

Bij inwijding gaat het erom alles wat goed, edel en groots is in de menselijke aard, in feite alle goddelijke of geestelijke vermogens, te ontwikkelen.

Altijd was het werkelijke doel om vrede op aarde te vestigen, om altruïsme de basis van de samenleving te maken; het wetboek van de inwijdings- of mysteriescholen was van morele aard.

De noodzaak om de Werkelijkheid of Waarheid te versluieren om te voorkomen dat er misbruik van werd gemaakt, werd met elk volgend geslacht duidelijker. Eerst werd nog een dunne sluier gebruikt, maar geleidelijk aan werd de sluier dikker en dikker naar mate de persoonlijkheid en de zelfzucht, het egoïsme, sterker werden en dit leidde, zoals gezegd, tot de mysteriën. De mysteriën werden in elk land en onder elk volk ingesteld terwijl men, om ellende (twisten en misverstand) te vermijden, exoterische geloofsstelsels voor de oningewijde menigten instelde.

Elk afzonderlijk volk stelde voor zichzelf, in overeenstemming met het eigen inzicht en de geestelijke behoeften, een godsdienstig stelsel vast, gebaseerd op de eeuwige waarheid.

Maar zij die ‘de wijzen’ worden genoemd, verwierpen de eredienst van louter vormen, de uiterlijke kant van een godsdienst. Gesteld wordt dat de ware kennis wordt beperkt tot de zeer weinigen. Het zijn de exoterische godsdiensten die eeuwenlang de blik van de wereld versluierd hebben, dus verborgen hebben wat ooit door de goden was ontsluierd.

Priesters of wat priesters genoemd worden in de mysteriën, zijn in feite ingewijden en kunnen niet vergeleken worden met wat wij nu onder priesters verstaan.

Later, in de huidige cyclus van evolutie, onze huidige fase van ontwikkeling (het 5^e ras genoemd) begonnen gewetenloze priesters de lichtgelovigheid van het volk te misbruiken.

Vanaf die tijd, toen Eenheid van het bestaan, altruïsme, niet meer de basis van de samenleving was en afgescheidenheid zijn intrede deed, bleef de kennis van de oorspronkelijke waarheden helemaal onder de hoede van de ingewijden.

Nog later bleek dat het nodig was de geheimen op te tekenen om ze te kunnen behouden en te vereeuwigen en zo zijn de hiërogliefen (= heilig grift) in het leven geroepen. Ook hiervan is de werkelijke betekenis verloren geraakt.

Overigens is het volgens Voltaire, een Franse schrijver en filosoof uit de 18e eeuw die lid was van de Orde der Tempeliers, aan het instellen van de mysteriën te danken dat de mensen niet tot volslagen dierlijkheid zijn vervallen.

De hoge ingewijden, die de mysteriën hebben ingesteld, hebben duidelijk willen maken dat, als men zich niet

door loutering vrij heeft weten te maken van ‘de smetten van de wereld’ en niet ‘de deugd zelf is geworden’, oftewel zichzelf niet heeft weten af te stemmen op de hogere, spirituele gebieden, dat er dan geen sprake van kan zijn opgenomen te worden in, wat wel ‘het verblijf der goden’ genoemd wordt. Steeds zijn het de weinigen geweest die de hoogste en laatste inwijding bereikten, welke vriendschap en innerlijke gemeenschap met God, met het goddelijke betekent.

Er wordt gesteld dat in de priesterlijke mysteriën in Egypte de neofiet de twaalf ‘pijnigingen’ moest doorstaan. De neofiet moest zijn hartstochten leren beheersen en mocht geen ogenblik de gedachte aan zijn innerlijke god uit het oog verliezen, anders kon zijn goddelijke of spirituele kant de strijd met de stoffelijke of materiële kant niet winnen.

Ook wordt gesteld dat de neofiet als zinnebeeld van de zwerftocht van de ongelouterde ziel verscheidene ladders moest bestijgen en in het duister moest ronddolen in een grot met vele deuren die alle gesloten waren.

Op de derde graad van inwijding wordt gezinspeeld (zowel in Egypte als in India) als de kandidaat gebracht wordt in de zaal die ‘de poorten des doods’ heet. In de Christelijke traditie kennen we het boek van Job, dat bij uitstek het gedicht der inwijding genoemd wordt.

Het gaat om de dood, d.w.z. om het overwinnen van de persoonlijkheid en de geestelijke verrijzenis – opstanding uit de dood – van de neofiet tijdens zijn beproevingen en een zogenaamde ‘nieuwe geboorte’ bij de opstanding. Na deze geestelijke ook wel ‘tweede geboorte’ genoemd, verrees de neofiet

als wedergeboren mens, als verheerlijkt en triomferend overwinnaar van de dood en keerde als hiërofant terug naar de aarde.

Het gaat uiteindelijk om wat het zien van, dus het in contact zijn met de goden genoemd wordt, of zoals eerder: de vriendschap met God of het goddelijke.

In alle mysteriën vertonen de goden vele vormen van zichzelf en verschijnen zij in verscheidene gedaanten, soms als een vormloos licht, maar soms komt dit licht overeen met een menselijke vorm.

Iedere adept is een 'zoon Gods' en een zoon des lichts nadat hij het 'woord' ontvangen heeft, waarna hij/zij het 'woord' zelf wordt. Een adept zou je een professor in de Esoterische Filosofie kunnen noemen; hij heeft zich de noodzakelijke innerlijke kennis en bijbehorende vermogens eigen gemaakt.

De geheimen die bij inwijding horen zijn 7-voudig; dat wil zeggen dat er 7 sleutels zijn en elke sleutel moet 7 keer worden omgedraaid om één geheim te kunnen ontsluiten.

Steeds gaat het erom het bewustzijn van de stoffelijke, materiële en dus vergankelijke kant van het leven te verplaatsen naar het onveranderlijke. Leef in het eeuwige is altijd het advies geweest. In bijbelse termen: verzamel geen schatten op aarde, maar in de hemel. In theosofische literatuur betekent het: verbinding maken met het hogere denken, waardoor het denken verlicht kan worden door het buddhische aspect in de mens; het gaat niet alleen om weten, maar ook om "zien", helder of ongesluisd 'zien'; dat wil zeggen rechtstreekse kennis opdoen door onmiddellijk inzicht of door-zicht.

Mystiek wordt ook wel beschreven als vereniging met het goddelijke; dit zou je het universele kunnen noemen en dan betekent het dat de mens dit universele moet raken om zijn mystieke kant, de 'homo mysticus' die de mens in wezen is, tot uitdrukking te kunnen brengen.

Dat er eigenlijk nooit iets nieuws onder de zon is, blijkt wel uit het feit dat volgens Iamblichus, een theurgist (= weldadige magiër), mysticus, schrijver in de 3e, 4e eeuw: *'het menselijke denkvermogen een vermogen heeft dat superieur is aan alles wat geboren of voortgebracht wordt. Door dit vermogen zijn we in staat vereniging tot stand te brengen met de superieure intelligenties en zijn we in staat buiten de taferelen van de wereld te geraken en deel te nemen aan het hogere leven en aan de aan ons onbekende krachten van de hemelse taferelen'*.

Dit vermogen stelt ons, volgens Iamblichus, in staat om onszelf vrij te maken van de overheersing van het lot en de makers van onze eigen lotsbestemming te worden, want, zo staat er, als de meer excellente delen van ons gevuld worden met energie en als de ziel verheven wordt naar de aspecten, hoger dan het zielsgebied, dan raakt de ziel gescheiden van de condities waarin zij gehouden wordt zolang zij onder overheersing is van het leven van alle dag. Dit leven wordt dan ingeruild voor een ander soort leven. De conventionele gewoonten die bij de uiterlijke orde van de dingen behoren, worden dan losgelaten, zodat de ziel zich kan geven aan en vermengen met de orde die tot dat hogere leven behoort.

Wij beginnen met instinct, zegt Iamblichus, het einde is alwetendheid. Het is als een rechtstreeks aanschouwen.

Overigens wordt gezegd dat de oudste mysteriën die de geschiedenis kent (althans van het huidige, 5e ras), die van het eiland Samothrace zijn, een Grieks eiland en zij zijn een voorloper van de latere Griekse mysteriën.

Er wordt in de *GL* gesteld dat de historische wijzen van de Griekse filosofie bijna allemaal ingewijden in de Mysteriën waren, dat de Grieken hun kennis van de Egyptenaren hadden en de Egyptenaren weer van de Chaldeeers (Chaldea in Zuid-Mesopotamië; taal Aramees), die op hun beurt leerlingen geweest zijn van de brahmanen van de esoterische school. Het licht komt uit het oosten, zeggen we wel eens.

Ik heb beloofd terug te zullen komen op het moment dat er een bijzondere vermenging plaats vond van geest en stof. Ook heb ik het Satya tijdperk ter sprake gebracht, ook wel de Gouden Eeuw (*GL* II p. 305 /271) genoemd, van miljoenen jaren geleden, dus niet de gouden eeuw uit onze geschiedenisboeken.

Daar begint in feite het verhaal mee: dat was namelijk de periode dat de 'goden op aarde wandelden en vrijelijk contact met de stervelingen hadden. Maar deze goden vertrokken, d.w.z. dat zij onzichtbaar werden voor de steeds stoffelijker wordende wereld. (*GL* II p. 307/273).

Langzamerhand vindt er dan een degeneratie plaats omdat de kennis van die goden minder en minder direct beschikbaar is en er een ander element binnensluipt, namelijk trots, hoogmoed. Dan begint het beroerd te worden. Men beschikt nog over goddelijke

vermogens, men was in feite een mens-god, men had nog contact met zijn innerlijke god, maar was tegelijkertijd dierlijk in zijn fysieke deel.

'Wij zijn de Koningen, wij zijn de Goden'. (*GL* II, Stanza X)

Dan ontstaat er een strijd, bijna op leven en dood, tussen het goddelijke deel en het stoffelijke deel van de mens. Degenen die hun stoffelijke deel overwinnen, dus 'meester' worden over hun lichaam, worden gerekend tot de 'zonen van licht'. Degenen die de strijd met hun stoffelijke deel verliezen en slaaf worden van de stof, worden de 'zonen van duisternis' genoemd. Hun innerlijk licht is verduisterd of versluisd. Er worden tempels gebouwd en de vormen worden aanbeden, men gaat zijn eigen vormen, zichzelf, aanbidden. De mens scheidt zichzelf af van het Ene, gaat in afgescheidenheid leven. Dat is het moment waarop de wijzen, zoals ik al eerder heb gesteld, de ware kennis gaan beperken tot de zeer weinigen.

Er is een tijd geweest dat de vrees voor ontheiliging van de gewijde mysteriën zo groot was dat men zijn toevlucht zocht in het gebergte van de woestijn en dat er geheime genootschappen en broederschappen werden gevormd en opgericht, zoals de Essenen. De heilige kennis en wetenschap werden dieper dan ooit voor de menselijke blik verborgen.

In de laatste eeuw vóór onze jaartelling werden door Julius Caesar alle bewoners van Alesia afgeslacht, waaronder de druiden, de priesters der scholen en de neofieten. De stad werd met de grond gelijk gemaakt. Hetzelfde gebeurde enige jaren later met een stad die Bibractis werd genoemd,

een stad die beroemd was om haar heilige druïdenschool.

Hiermee stierven de geheimen van de inwijdingen der grote mysteriën en de mysteriën van de natuur en raakten de occulte waarheden voor Europa in het vergeetboek.

Ook werd de beroemde Alexandrijnse boekerij door dezelfde Caesar ver-

brand en vernietigd en in het jaar 389 werd datgene wat nog overgebleven was door de christenen vernietigd.

De meest onschatbare boeken werden voor de beoefenaars van het occultisme gered, maar gingen voor de wereld verloren.

(Wordt vervolgd.)

Inspiratie uit het verleden John Algeo

'De ene wereld van morgen' inaugurele rede door John Balfour Symington Coats, 1973: Een evenwichtige theosoof is iemand die zowel uitgaat naar de omtrek als naar het centrum: naar binnen om meer van de werkelijkheid van het Ene te ervaren en naar buiten om dit inzicht te delen, in een bruikbare dienst aan anderen. Dat vraagt van ons dat we proberen de wereld rondom ons te zien zoals die is en niet zoals we denken dat die is. Daarom is het noodzakelijk voor ons allemaal om belangstelling te hebben voor de wereld waarin we leven en voor alles dat plaats vindt, zoals in de uitvindingen van de wetenschap met al zijn vele afdelingen, en in de pogingen die gedaan worden door de Verenigde Naties en andere internationale groeperingen om een wereldwijd begrip te doen ontstaan van de essentiële eenheid van de mens met het universum rondom hem en met zijn dichterbij zijnde broeders.